

Socialnämnden 2022-06-15

Lägesrapport, Kevinge Trygghetsboende

Ärende

Kommunfullmäktige beslutade den 14 mars 2022 att ge socialnämnden i uppdrag att införa trygghetsboendeformen i Kevinge med socialnämndens analys och förslag som grund. Införandet ska finansieras genom avsatta medel för satsning på bland annat utveckling av arbetet med trygghetsboende i budgeten för 2022. Trygghetsboende är den boendeform som socialnämnden väljer att prioritera utifrån krav på bland annat tillgänglighet och möjlighet till service och aktiviteter.

I uppdraget att införa trygghetsboendeformen i Kevinge arbetar projektledare tillsammans med styrgrupp och arbetsgrupp för att ta fram ett koncept för Kevinge trygghetsboende utifrån antagen projektplan. Tjänsteutlåtandet syftar till att ge en nulägesrapport över det pågående arbetet.

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden noterar till protokollet lägesrapporten från socialförvaltningen om införande av trygghetsboende på Kevinge.

Socialförvaltningens utredning

Bakgrund

Trygghetsboende utgörs av bostadslägenheter med god tillgänglighet samt gemensamma utrymmen avsedda för samvaro, måltider, rekreation och andra aktiviteter. Trygghetsboende ska möta behoven som finns hos äldre som på något sätt känner sig oroliga, otrygga eller ensamma i sitt nuvarande boende. Det kan handla om så väl ensamstående som samboende par som känner sig isolerade, inte mår bra av att bo som de gör eller har svårt att klara sig i sitt nuvarande hem. Personal ska finnas tillgänglig och kunna erbjuda lättare service samt ordna aktiviteter. Eventuellt ökat vård- och omsorgsbehov tillgodoses genom hemtjänst vilken är individuellt behovsprövad och anpassad. Trygghetsboende ska bidra till ökad möjlighet till kvarboende. Kvarboendepincipen innebär att möjligheten för äldre att

Madelene Beck Monroy

bo kvar i ordinärt boende förhöjs genom insatser i form av exempelvis bostadsanpassning, hemtjänst och annan typ av avlastning (SOU 2008:113).

Boverkets definition av trygghetsboende: ”Trygghetsbostäder är en boendeform som har tillkommit för att ge äldre som önskar det tillgång till större gemenskap och trygghet. Det finns stor variation av trygghetsbostäder runt om i landet, även om trygghet, tillgänglighet, gemensamhetsutrymmen och särskild personal är gemensamma nämnare för många”.

Inledning

Trygghetsboende är en relativt ny boendeform som fick en statlig definition år 2007 i samband med Äldreboendedelegationens utredning av framtida behov av äldreboendeformer. Utredningen resulterade bland annat i ett identifierat ökat behov av så kallade mellanboendeformer vilket startade diskussionen kring trygghetsboende (SOU 2008:113).

Trygghetsboende är dock ingen äldreboendeform, vilket många misstar sig på, utan ett ordinärt boende med särskilda kvaliteter anpassade för äldres behov. Trygghetsbostäder är en typ av ordinärt boende och alltså inte belagt med bistånd därför behövs heller ingen behovsbedömning för att få söka trygghetsbostad (SOU 2008:113). Trygghetsboende är med andra ord en boendeform för äldre som har behov av ökad trygghet, vilket kan vara en följd av att de exempelvis känner sig oroliga eller ensamma. Boendeformen ska möjliggöra gemenskap och erbjuda service och är starkt kopplad till tillgänglighet, både i bostaden och i dess omgivning.

I likhet med många andra länder blir Sveriges befolkning allt äldre. Idag bor drygt 10 miljoner personer i Sverige. Nära 56 procent av dem beräknas år 2021 vara mellan 20–64 år och i arbetsför ålder. De övriga 44 procenten utgörs av barn och unga under 20 år samt av äldre över 65 år. I Sverige uppskattas äldre utgöra drygt 20 procent av den totala befolkningen år 2020 (SCB, 2022). Åldersstrukturen i Danderyds kommun år 2021, så beräknas det bli något färre unga i åldrarna 6 till 20 år, medan 20–45-åringarna blir fler. För de flesta högre åldrar blir antalet större, undantaget kring 75–80 år (Befolkningsprognos för Danderyds kommun 2022–2037). Efterfrågan på trygghetsboende förväntas öka i takt med den ökande äldre befolkningen.

Personer som bor i trygghetsboende sköter sitt eget hushåll men har tillgång till stöd i form av servicepersonal, i Kevinge är det aktivitetssamordnaren som har serviceuppdraget. Trygghetsbostäder uppfyller höga krav på tillgänglighet och det finns tillgång till gemensamma utrymmen för måltider och aktiviteter.

Ansvar hos kommunen vilar dock inte mer än att de enligt socialtjänstlagen via socialnämnden ska ”verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en

Madelene Beck Monroy

aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra” (SFS 2001:453). Såttillvida ligger ansvaret indirekt på marknaden att upprätta alternativa boenden för äldre i form av förslagsvis trygghetsboende. Trygghetsboende tros kunna bidra till en god boendeomsättning, minskat behov av vård- och omsorgsboende och en bättre boendesituation för äldre. Att äldre kan bo i trygghetsboende i stället för på vård och omsorgsboende är ekonomiskt gynnsamt för kommunen samt värdeskapande för de äldre (SOU 2008:113).

Syfte

Syftet är att erbjuda en boendeform med möjlighet till utökad service, social gemenskap, aktiviteter med möjlighet att delta i gemensamma måltider. Vilket ger grund för trygghet och hög boendekvalité för äldre. Boendeformen har indirekt ett förebyggandeperspektiv, att skjuta upp/undanröja behov av att flytta till ett särskilt boende.

Mål

Målet med koncept Kevinge trygghetsboende är att:

- trygghetsboendet har ett beskrivet, utarbetat och modernt koncept för boendeformen.
- det finns en utarbetad plan för trygghet, lokaler, aktiviteter, service som uppfyller boverkets definition av trygghetsboende.
- det finns en utarbetad plan för att bibehålla, säkra och utveckla kvalitén av boendeformen.

Äldres perspektiv

Hysesgästen, alltså den äldre, är den aktör som bör anses som en av de viktigaste eftersom de är slutkunden i trygghetsboendeprojekt. De äldre är inte en homogen grupp och har heller aldrig varit det även om de tidigare betraktats som just detta. Dessutom är inte alla med hög ålder äldre i den bemärkelsen att de har funktionsnedsättning och vårdbehov. I dagens samhälle blir det än mer tydligt då befolkningen generellt sett är friskare. Faktum är att många äldre bor hemma och klarar sig utan hemtjänst eller hemvård ända upp till 90 års ålder och en del har aldrig behov av hemtjänst eller hemvård (Loftrup, 2012).

Arbetsprocessen

Socialförvaltningen har under resans gång tagit fasta på delaktighet och de äldres behov, synpunkter och förslag. I arbetet med införandet av trygghetsboendet på Kevinge har en referensgrupp, boenderådet och föreningar som är aktiva i Kevinge, A-huset varit delaktiga i processen.

Madelene Beck Monroy

Koncept

Hälsofrämjande inriktning

Konceptet för Kevinge trygghetsboende tar utgångspunkt i ett hälsofrämjande perspektiv. Socialförvaltningen definierar hälsa utifrån World Health Organization (WHO) och folkhälsomyndighetens beskrivning av hälsofrämjande arbete.

Definitioner av hälsa

World Health Organization (WHO)

Är ett av FN:s organ som redan definierade begreppet hälsa år 1984 som ett tillstånd av fullkomligt fysisk, psykisk och socialt välbefinnande, inte endast frånvaro av sjukdom. Definitionen är inskriven i WHO:s konstitution. *"Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity."*

Folkhälsomyndigheten

Beskriver hälsofrämjande arbete så här: "Hälsofrämjande arbete (promotion) syftar till att främja hälsa och stärka eller bibehålla människors fysiska, psykiska och sociala välbefinnande. Detta genom att stärka tilltron till den egna förmågan och öka kontrollen över den egna hälsan."

Hälsofrämjande arbete är aktiviteter som stärker eller bibehåller fysiska, psykiska och sociala välbefinnande genom:

- Positivt engagemang
- Empowerment
- Människovärdesprincipen
- Medvetenhet
- Gemenskap

Dessa fem faktorer löper som en röd tråd genom samtliga aspekter i projektet kopplat till lokaler, aktiviteter och service. Kevinge trygghetsboende kommer erbjuda hälsofrämjande:

- Aktiviteter
- Måltider i restaurangen
- Tematräffar
- Lokaler

Agenda 2030

Agenda 2030 är en handlingsplan med mål för omställning till ett hållbart samhälle för människorna, planeten och välbefinnandet. Agenda 2030:s mål och delmål är integrerade och odelbara och omfattar samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga.

Madelene Beck Monroy

Kevinge trygghetsboende kommer i samtliga delar avseende trygghet, lokaler, koncept, aktiviteter, service arbeta med mål utifrån agenda 2030.

Mål 3: God hälsa och välbefinnande

Som handlar om att alla människor ska ha möjlighet till god hälsa och välbefinnande.

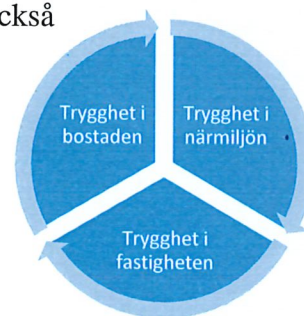
Hälsopedagog

Inom ramen för stadsbidrag kommer Kevinge trygghetsboende anställa en hälsopedagog i en projektform under 2022 som kommer arbeta med målet. Hälsopedagogen kommer ha i huvuduppdrag att planera, leda och utvärdera fysiska och sociala aktiviteter. Ge råd och vägledning för ett hälsofrämjande leverne. Starta upp och erbjuda olika former av hälsofrämjande gruppaktiviteter och arrangera olika föreläsningar/tematräffar/utbildningar.

Begreppet Trygghet

Begreppet trygghet innebär att en person ska känna välbefinnande inkluderat både psykiska, fysiska och existentiella aspekter (Socialstyrelsen, 2012). Vad som upplevs som trygghet är individuellt och beror också på sammanhang.

Äldreboendedelegationen påvisar i sitt slutbetänkande att såväl bostadens utformning som närområdets utformning har betydelse för den upplevda tryggheten (SOU 2008:113). Den äldres känsla av trygghet kan delas upp på tre nivåer, trygghet i bostaden, närmiljön och i fastigheten. De olika delarna växelverkar och påverkar den sammantagna upplevelsen av trygghet för den enskilde hyresgästen.

Trygghet i bostaden: eller snarare den äldres känsla av trygghet i hemmet beror till stor del på bostadens utformning och tillgängligheten i lägenheten. Det måste vara lätt för den boende att ta sig fram med en rullator. En utredning i projektet Görbra för äldre (2012a) visar att badrummet är av största betydelse då tillgänglighet diskuteras. Det bör finnas goda svängutrymmen i badrummen och halkrisken ska minimeras (Görbra för äldre, 2012a). Duschplats med draperi är att föredra framför en duschkabin, för att minimera snubbelrisk. Väggen bakom toalettstolen bör vara i en annan kulör för att underlätta för de med nedsatt syn att orientera sig (Görbra för äldre, 2012b). Det bör också finnas tillgång till trygghetslarm i lägenheten. En annan aspekt av tillgängligheten är att lägenheterna bör vara dimensionerade så att om den ena i ett samboende par får sämre hälsa eller funktionsnedsättning som exempelvis kräver hjälpmedel för förflyttning ska detta vara möjligt utan att det till alltför stor del påverkar den andre. (Seminarium Forum Vårdbyggnad, 2013)

Madelene Beck Monroy

Trygghet i närmiljön: innefattar aspekter utanför fastigheten. Exempel på denna typ av trygghetsskapande aspekter är bänkar med armstöd, god belysning, minskade nivåskillnader (Görbra för äldre, 2012a). Låg hastighetsbegränsning i området är också en aspekt som bidrar till känsla av trygghet (Iwarsson & Ståhl, 2007) vilket är att föredra eftersom det inte bara är till fördel för de äldre. Även vad gäller närmiljön handlar det om tillgänglighet. Ledstänger vid lutande stråk och gångvägar är en bra lösning som underlättar för äldre (Meyer & Thårlin, 2012).

Trygghet i fastigheten: Rör gemensamma ytor i trygghetsboendet så som entré, korridorer och inte minst gemensamhetslokalen. Även för dessa ytor beror känslan av trygghet i mångt och mycket på utformning och tillgänglighet men även installationer som underlättar vardagen skapar trygghet. Automatiska dörröppnare med armbågskontakt i entréer är en sådan typ av installation som visat sig underlätta för äldre (Görbra för äldre, 2012a). En studie om boendetrygghet för äldre kvinnor tar upp en rad åtgärder som skapar trygghet i och kring bostaden. Exempel är larm som utlöses om entrédörren stått öppen för länge, porttelefon samt väderskyddad och belyst väntplats för färdtjänst. Även åtgärder som möjliggör för god överblickbarhet utomhus och som skapar attraktiva mötesplatser utanför bostaden kan bidra till ökad känsla av trygghet (Meyer & Thårlin, 2012).

Inhämtande av kunskap från hyresgästerna

Oavsett nivå ska samvaro, trygghet och hjälp vara på den äldres villkor. Då gruppen äldre som bor på Kevinge trygghetsboende kommer förändras över tid är det viktigt att inhämtandet av information om den upplevda tryggheten sker årligen. Inhämtningen av kvantitativa och kvalitativa data är ett viktigt underlag för att målen för Kevinge Trygghetsboende förblir ett levande arbete som följs upp, utvärderas och vid behov åtgärdas årligen.

Kvantitativa data

Enkätundersökning

Aktivitetssamordnare på Kevinge ansvarar för uppdraget att årligen undersöka hur de boende uppfattar tryggheten (i bostaden, närmiljön och fastigheten) på Kevinge genom en årlig enkätundersökning som går ut till samtliga hyresgäster. Syftet med undersökningen är att ge en röst till de äldres perspektiv och upplevelse av trygghet i förhållande till trygghetsboendet. Det ger en behovsbild och en detaljerad information och mått att analysera och jämföra över tid.

Kvalitativ data

Fokusvecka- trygghet och fokusgrupper

Madelene Beck Monroy

Aktivitetssamordnare på Kevinge ansvarar för uppdraget att årligen undersöka hur de boende uppfattar tryggheten (i bostaden, närmiljön och fastigheten) på Kevinge genom att ha en fokusvecka kopplat till trygghet med fokusgrupper. Syftet är att samla in kvalitativa intervjuer där svaren främjar för adekvata åtgärder som borgar för en god kvalitet och trygghet för hyresgästerna.

Årshjul

Aktivitetssamordnare på Kevinge ansvarar för uppdraget att tillsammans med kvalitets- och utvecklingsstrateg på socialförvaltningen arbetar årligen fram ett årshjul för trygghetsboendet. I syfte att skapa en tydlig översikt över kommande aktiviteter och att strukturera arbetet löpande kopplat till trygghet, tillgänglighet och service. Årshjulet med hörnstenar: undersöka, bedöma, åtgärd och uppföljning är centrala delar för att bibehålla och utveckla tryggheten i boendeformen.

Synpunkter- och förslag

Aktivitetssamordnare på Kevinge ansvarar för att löpande vara lyhörd i att samla in synpunkter- och förslag som uppkommer i boendeformen. Vilket kan exempelvis vara förslag som kommer till receptionen, i brevlådan eller i enskilda samtal. Samt att dessa dokumenteras och vidarebefordras till avdelningschef på avdelningen för äldre och personer med funktionsnedsättning.

Samverkan

Utveckling ska vara en stående fråga på samverkansmöten med föreningar som är aktiva i huset och i möten med boenderådet. I syfte att utveckla Kevinge trygghetsboende

- *Plan för samverkan är under utredning.*

Stimulansmedel

- *Hur ansökningar av stimulansmedel ska planeras och ansökas för årligen är under utredning.*

Service

- Vård/värdinna i form av aktivitetssamordnare har blivit en permanent roll som fått utökad tjänstgöringsgrad.
- Aktivitetssamordnarens placering i receptionen i A-huset har bedömts vara en viktig del för bästa möjliga samordning och tillgänglighet för de boende.

Madelene Beck Monroy

- Aktivitetssamordnare har till uppgift att hålla kontakt med de boende och skapa en gemenskap, vi-känsla, i boendet, samt ansvara för det sociala innehållet.
- *En tydlig presentation med information om vad boendet erbjuder är under utredning.*
- *Tillförande av en hälsopedagog är under utredning.*

Extern service

- Restaurang
- Socialnämndens fixartjänst finns att tillgå utan biståndsbeslut.
- Inrymmer verksamhet så som frisör och fotvård.

Lokaler

- Kevingehusets A-del där reception och föreningar finns är ett centrum för aktiviteter för seniorer både i huset och i närområdet.
- Årlig inventering kommer ske kring nyttjande av lokalerna samt att rätt lokal används mer till det syfte som var tänkt från början, till exempel gymnastiksal till gymnastik och sport.
- Utemiljön är utformad för att skapa trivsamt oas för alla boende. Det finns gott om sittplatser, odlingslådor.
- *Gemensamhetslokalen är tillgänglig för fler än de boende för att maximera nyttan, är under utredning.*
- *Gemensamhetslokalen är utformad så att den inbjuder till aktiviteter och gemenskap, är under utredning.*
- *Upprustning och utveckling av gemensamhetsytor i lokalerna är under utredning.*

Restaurangen

- *Bättre nyttjande av restaurangen och lokalen för restaurangen är under utredning.*

Aktiviteter

- *Utvecklingsarbete för att främja mer öppenhet och inbjudande atmosfär även för dem som inte är medlemmar i en förening är under utredning.*
- *Årsplanering för aktiviteter är under utredning.*
- *Översyn av utegym utanför Kevinge och utveckling av befintligt gym inomhus är under utredning.*
- *Odlingslådor och vinterträdgård där de boende kan odla tillsammans i syfte att skapa både gemenskap och smakupplevelser, är under utredning.*

Madelene Beck Monroy

Digitalisering

- *Utvecklingsarbete för att främja digitalisering är under utredning.*

Socialförvaltningens yttrande

Ovan nämnda delar som är under utredning återfinns i projektplanen i införande av Kevinge Trygghetsboende. Dessa delar kommer att kompletteras i "Koncept Kevinge Trygghetsboende" under arbetets fortskridande. Projektet är initierat 2020 och beslutat den 14 mars 2022. Införandet beräknas att pågå under 2022 och att vara klart under kvartal ett, 2023.

Ekonomiska konsekvenser

Socialförvaltningen bedömer att de ekonomiska konsekvenserna för införandet av trygghetsboendet och framtagande av koncept Kevinge ryms inom ramen för avsatt budget för projektet samt sökta stimulansmedel.

Konsekvenser för barn och unga

Socialförvaltningen bedömer inte att det medför några konsekvenser för barn och unga då det är en boendeform för vuxna.

Britt-Marie Ekström, socialdirektör

Handlingar i ärendet

- Tjänsteutlåtande: Lägesrapport, Kevinge Trygghetsboende